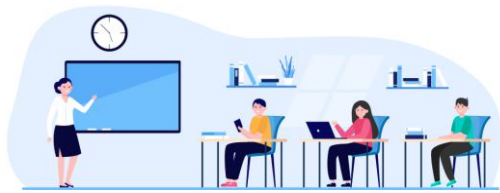

การเตรียมบทเรียนที่ยืดหยุ่นให้ทุกคนเรียนได้

Lesson Planning with Universal Design for Learning (UDL)

การหาเวลาเพื่อปรับบทเรียนให้สนองกับความต้องการของนักเรียนทุก ๆ คน เป็นเรื่องที่สำคัญมากทีเดียว แต่หลักการเตรียมบทเรียนแบบสากล (UDL)

สามารถช่วยให้ครูออกแบบบทเรียนสำหรับสอนนักเรียนหลาย ๆ ประเภทในชั้นเรียนได้

UDL สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการที่ใช้สอนได้ โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็น “กลไกพิเศษ” อะไร เพียงแต่ว่าเมื่อนำหลักการนี้มาใช้เราก็จะได้เห็นสิ่งต่อไปนี้

- **เข็มมุ่งพุ่งเป้าชัด - จุดมุ่งหมายหลักของการเรียนปรากฏชัดเจน** เพราะชั้นเรียนที่ใช้หลัก UDL จะพุ่งความสนใจไปที่วัตถุประสงค์ของการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูกับนักเรียนจะปรึกษาหารือกันว่าวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นนั้นสำคัญอย่างไรบ้าง และเพราะเหตุใดจึงคิดว่ามันจะช่วยสร้างเสริมสนับสนุนโอกาสที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ทั้งจะได้เห็นนักเรียนช่วยกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของพวกเขาเองด้วย

- **ความหลากหลาย มีได้ไม่จำกัด - มีการพิจารณาเรื่องความหลากหลายด้วย** ในชั้นเรียนที่ใช้หลักการ UDL นี้ ถือว่าย่อมจะต้องมีความแตกต่างด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถอยู่ในกลุ่มนักเรียน จึงต้องสร้างบทเรียนที่มีความยืดหยุ่นให้มีทางเลือกสำหรับบางคนเอาไว้ด้วย ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ครูกับนักเรียนได้คุยกันเกี่ยวกับเครื่องมือ และข้อมูลที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และยังเป็นข้อบ่งชี้ว่านักเรียนทุกคนไม่จำเป็นต้องทำสิ่งเดียวกัน เหมือนกัน ในเวลาเดียวกันด้วย

- **กำหนดปัญหาที่ต้องแก้ไขให้แน่ชัด ในการจัดเตรียมการสอน** ในชั้นเรียนที่ออกแบบบทเรียนเป็นสากลสำหรับนักเรียนทั่วไป สำหรับ UDL นั้น จุดเน้นจะอยู่ที่วิธีการทำอย่างไรที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินผล วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ และวัสดุอุปกรณ์ให้มีความหลากหลายที่ไม่ใช่เป็นการ “แก้ไข” ที่ตัวนักเรียน ตัวอย่าง เช่น กรณีที่เราเคยตั้งคำถามกับตัวเองว่า “นักเรียนของเราไม่ใส่ใจที่จะเรียน เป็นเพราะอะไร” UDL จะสนับสนุนให้เปลี่ยนไปถามว่า “เราจะมีวิธีออกแบบบทเรียนนี้ให้นักเรียนรู้สึกอยากที่จะเรียนมากขึ้นกว่านี้ได้หรือไม่” เป็นต้น

ขอให้ศึกษาเพิ่มเติมเรื่องของการออกแบบการสอนที่เป็นสากลสำหรับเด็กทั่วไป (UDL) จากที่ Cast ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ท่านออกแบบบทเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนทุกคนได้ ในการออกแบบบทเรียนโดยอาศัยหลัก UDL นั้นจะมีอยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) การออกแบบในแนวทางเชิงรุก 2) ขั้นตอนดำเนินการสอนตามแผน และ 3) ขั้นตอนการพิจารณา ทบทวนและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบในแนวทางเชิงรุก

การออกแบบเชิงรุก หมายถึง การที่เราวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของบทเรียน พิจารณาความแตกต่างของนักเรียนที่มีอยู่ และแทรกยุทธศาสตร์เข้าไปในบทเรียน วิธีนี้จะช่วยลดอุปสรรคของการเรียนให้น้อยลง และทำให้มั่นใจได้ว่านักเรียนทุกคนมีช่องทางที่จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ในทางปฏิบัติจะมีลักษณะการดำเนินการดังต่อไปนี้

ทำการวิเคราะห์เป้าหมายของบทเรียน

ทำไมต้องทำ: ก็เพราะเป้าหมายที่เรากำหนดสำหรับนักเรียนมีมากมาย เราต้องการให้นักเรียนมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เรียน ต้องการให้พวกเขามีทักษะ ให้มีพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคม และมีความรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร ในการนี้สิ่งที่สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งของการวางแผนที่ใช้หลักเกณฑ์การออกแบบที่เป็นสากลสำหรับนักเรียนทั่วไป UDL ก็คือการวิเคราะห์ และทำความเข้าใจกับทุก ๆ ส่วน ที่เป็นเรื่องปลีกย่อยของจุดมุ่งหมายของบทเรียนนั้น (ซึ่งในแต่ละเรื่องแต่ละตอนนั้น ก็คือผลลัพธ์ของบทเรียนที่สามารถวัดได้ ซึ่งเราเรียกว่า วัดดูประสงค์ นั้นเอง)

ทำอย่างไร: ให้หยิบเอาเกณฑ์มาตรฐาน หรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อหนึ่ง ที่ได้กำหนดไว้ มาจำแนกแยกแยะส่วนที่เป็นเนื้อหา (สิ่งที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้) ออกจากวิธีการ (เด็กต้องแสดงออกอย่างไร จึงจะถือได้ว่าเข้าใจแล้ว)

ตัวอย่าง เช่น ในบทเรียนที่กำหนดให้นักเรียนอ่านเกี่ยวกับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงของผีเสื้อ แล้วให้เขียนแผนผังแสดงกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ นั้น บทเรียนนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 อย่างด้วยกัน คือ 1) ให้นักเรียนอ่าน 2) ให้รู้เรื่องขั้นตอนการเจริญเติบโตของผีเสื้อ และ 3) ให้วาดแผนผังแสดงขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งในการวิเคราะห์ความมุ่งหมายของบทเรียน จำเป็นจะต้องระบุวัตถุประสงค์เบื้องต้นของบทเรียนในส่วนนี้ให้ได้ก่อน

วัตถุประสงค์ของบทเรียนทุกข้อต่างก็มีความสำคัญทั้งสิ้น และในขั้นสุดท้ายต้องการให้นักเรียนนำทุกส่วนมาผสมผสานเข้าด้วยกันให้ได้ แต่ในการเตรียมบทเรียนตามหลักการ UDL ผู้สอนจะต้องถอยออกมาก้าวหนึ่ง และยอมรับความจริงว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคสำหรับนักเรียนหลาย ๆ คนอยู่ในแต่ละขั้นตอนเหล่านั้น ซึ่งผู้สอนสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนให้นักเรียนเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นได้ ให้ลองพิจารณาวิธีการต่อไปนี้ดู

- ถ้าหาก วัตถุประสงค์เบื้องต้นที่กำหนดให้ทำคือ **อ่านให้เข้าใจเนื้อเรื่อง** reading comprehension ความรู้สึกกระหายใคร่รู้ในเรื่องที่อ่านอาจเป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นตัวปัญหาอุปสรรค เป็นไปได้ว่าเรื่องการเจริญเติบโตของผีเสื้ออาจไม่ใช่เรื่องที่น่าสนใจสำหรับนักเรียนทุกคน การจัดให้มีหัวข้อเรื่องอื่นอีกสักสองสามเรื่องเป็นทางเลือกให้นักเรียนเลือกอ่านได้ก็อาจช่วยดึงดูดให้นักเรียนตั้งใจเข้าร่วม และพัฒนาทักษะการอ่านได้
- ถ้าเป็น กรณีที่วัตถุประสงค์เบื้องต้น ต้องการให้เรียนรู้ **ขั้นตอนการเจริญเติบโตของผีเสื้อ** การให้อ่านเนื้อหาที่สลับซับซ้อนจากตำราอาจเป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่ง และการอ่านไม่ใช่ส่วนสำคัญของบทเรียนนี้ ก็อาจให้มีทางเลือกฟังจากเทปเสียงที่อ่าน หรือมีวิดีโอให้ดูเกี่ยวกับขั้นตอนการเจริญเติบโตของผีเสื้อด้วย
- ถ้าเป็น กรณีที่วัตถุประสงค์เบื้องต้น ต้องการให้เรียนรู้ **วิธีเขียนแผนผังแสดงขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์** การไม่รู้ว่าจะนำข้อมูลส่วนไหนไปใช้บ้างอาจเป็นปัญหาอุปสรรค กรณีนี้การสร้างทางเลือก โดยจัดให้มีเค้าโครงให้เติมความ หรือให้ร่วมด้วยช่วยกันทำเป็นกลุ่มกับเพื่อน จะช่วยลดปัญหาอุปสรรคได้ และยิ่งจะช่วยให้มีความเข้าใจถึงวิธีการทำแผนผังแสดงกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ลึกซึ้งขึ้นด้วย

เค้าโครงการเตรียมบทเรียนของ UDL จะช่วยในการวิเคราะห์เป้าหมาย และกำหนดเนื้อหาหรือทักษะที่ต้องการให้นักเรียนได้รับการพัฒนา จะช่วยให้ผู้สอนได้คิดถึงเนื้อหาที่นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจ การทำงานเป็นกลุ่มที่อาจต้องมี รวมถึงทักษะนานาชาติที่จะต้องใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย

คาดหวังไว้ว่าความแตกต่างกันต้องมีอยู่

ทำไมต้องคาดหวังเช่นนั้น: ตอนที่ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ของบทเรียน ผู้สอนตระหนักอยู่แล้วว่าในกลุ่มนักเรียนนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ บางคนอาจมีพื้นฐานและทักษะหลายอย่างมากกว่าคนอื่น ๆ ในชั้น ส่วนบางคนก็อาจยังไม่คล่อง หรือยังไม่รู้จักการใช้ศัพท์แสงทางวิชาการ บางคนยังอธิบายไม่ค่อยได้ว่าตัวเองรู้อะไรมาบ้าง หรือบางคนก็ยังมีปัญหาเรื่องการจับประเด็นของเรื่อง

กรณีนี้ผู้สอนอาจเพิ่มความยืดหยุ่น โดยการสร้างทางเลือกเพิ่มขึ้น ในส่วนของวัตถุประสงค์ การประเมิน วิธีการที่ใช้ วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน และสถานการณ์การเรียนรู้ (ให้นักเรียนทุกคนเลือกได้ตามถนัดก็ได้)

ทำอย่างไร: ให้ใช้คู่มือ UDL ของ Cast (Cast's UDL Guideline) ช่วยเพื่อทำความเข้าใจในความแตกต่างของนักเรียน จากนั้นจึงทำการออกแบบทางเลือกวิธีเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของสมองทั้งสามเครือข่าย คือ **1) รู้ว่าทำไมต้องรู้ 2) สิ่งที่ต้องรู้คืออะไร และ 3) จะเรียนรู้ได้อย่างไร**

เพื่อเป็นการสนับสนุนความแตกต่างของนักเรียน ในด้านที่**ทำไมต้องรู้** ให้เพิ่มทางเลือกต่อไปนี้เข้าไปด้วย

- แผ่นแสดงรายการต่าง ๆ สำหรับให้นักเรียนเลือก เพื่อเรียกความสนใจจากนักเรียน
- มีทางเลือกรูปแบบในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้พยายามทำอย่างต่อเนื่อง
- มีทางเลือกสำหรับให้นักเรียนได้คิดว่า จะกำหนดวิธีควบคุมตนเองได้อย่างไร

เพื่อเป็นการสนับสนุนความแตกต่างของนักเรียน ในด้านที่**ต้องเรียนรู้อะไร** ให้เพิ่มทางเลือกต่อไปนี้เข้าไปด้วย

- ทางเลือกที่ให้เลือกเอาว่า จะฟังเสียง หรือจะดูภาพ
- มีเครื่องช่วยให้เข้าใจ คำศัพท์ และเครื่องหมายในทางภาษาด้วย
- มีแผนผังแสดงความเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจชัดเจน

เพื่อเป็นการสนับสนุนความแตกต่างของนักเรียน ในด้าน **วิธีการเรียนรู้** ให้เพิ่มทางเลือก การกระทำและการแสดงออกต่อไปนี้เข้าไปด้วย

- เทคโนโลยีที่ใช้เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวของร่างกาย
- มีทางเลือกที่ยืดหยุ่นได้ สำหรับการวาด การบันทึก การเขียน หรือสิ่งที่ต้องใช้ในการ สื่อสารและการแสดงออก
- มีตาราง หรือช่องทางให้คิดและเลือก เพื่อให้ฝึกทักษะบริหารจัดการ EF

ให้ออกแบบเพิ่มเติม ยุทธศาสตร์สำหรับการลดปัญหาอุปสรรคไว้ด้วย

เหตุผลที่ต้องทำ คือ การที่เราจัดวิธีเรียนให้นักเรียนที่ต้องเรียนร่วมกัน สามารถเลือกได้ จะช่วยลดอุปสรรคในการเรียนให้น้อยลงได้ ไม่เช่นนั้นแล้วอุปสรรคเหล่านั้นก็จะเป็นเครื่องขัดขวาง ความก้าวหน้าและการมีส่วนร่วมของนักเรียน หลักการ UDL ช่วยให้นักเรียนทุกคนมีทางเลือกของตัวเอง เพราะผู้สอนมีความเข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนชอบไม่เหมือนกัน มีจุดแข็งไม่เหมือนกัน และมีความท้าทายที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละเรื่อง แต่ละกรณี

วิธีทำ ให้พิจารณาว่า ในระหว่างที่ทำการสอน นักเรียนมักจะติดขัดตามไม่ทันตรงช่วงไหน หรือว่าส่วนไหนที่ผู้สอนจะต้องสอนซ้ำ ซึ่งเป็นตัว “อุปสรรค” เพราะสิ่งนี้จะช่วยให้ผู้สอนรู้ว่า จะต้องจัดทางเลือกอะไรเพิ่มเติมเข้าไปให้นักเรียนเลือกได้บ้าง การวิเคราะห์ให้ได้ก่อนว่าปัญหา อุปสรรคที่เผชิญอยู่คืออะไรกันแน่ จะช่วยลดภาระงานที่จะต้องสร้างทางเลือกที่มากเกินไปจนความ จำเป็นได้ แต่ก็ต้องให้แน่ใจว่าทางเลือกที่จัดให้ นั้นเหมาะสมสอดคล้องกับทักษะและความรู้ที่ผู้สอน ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้จากบทเรียนนี้แล้ว

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงาน

ในขั้นตอนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียน การสังเกต และการศึกษาผลลัพธ์ว่า นักเรียนได้พัฒนาทักษะและลักษณะนิสัยขึ้นอย่างไรบ้าง

การสนับสนุนและการสังเกต

เหตุผลที่ต้องทำ คือ ในสภาพแวดล้อมของ UDL ผู้สอนกำหนดให้นักเรียนต้องรับผิดชอบ ตัดสินใจเองได้ในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียน และนี่คือเหตุผลว่าทำไมจึงใช้คำว่า “สนับสนุน” แทนการใช้คำว่า “สอน” เพราะผู้สอนสนับสนุนให้นักเรียนนำสาระสิ่งที่เรียนมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่

เป็นจริงของโลกที่มีผลกับตัวนักเรียน และสนับสนุนให้แสดงสิ่งที่นักเรียนรู้ออกมาในหลายรูปแบบ แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้พื้นฐาน เพื่อให้ตัวเองเป็น “ผู้เรียนที่เชี่ยวชาญ” ในสายวิชานั้น ๆ

วิธีทำ ในขณะที่สนับสนุนให้เรียนบทเรียนนั้น ผู้สอนต้องมั่นใจว่า นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนบทเรียนชัดเจนแล้ว นักเรียนต้องเข้าใจว่าผลลัพธ์จากสิ่งที่ตนเองทำอยู่นั้นคืออะไรกันแน่ ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกวิธีการได้หลาย ๆ รูปแบบ อธิบายโดยยกตัวอย่างให้เห็นว่าตามกรณีที่ยกตัวอย่างนั้น นักเรียนทำอย่างไรจึงถือได้ว่าบรรลุเป้าหมายของบทเรียนแล้ว

ตัวอย่าง เช่น ถ้าหากมีนักเรียนจำนวนหนึ่งยังไม่เข้าใจแนวความคิด หลังจากที่ผู้สอนได้อธิบายไปแล้ว ผู้สอนก็อาจทำเป็นวิดีโอสั้น ๆ เล่าถึงความคิดหลัก ๆ ให้นักเรียนได้ดู หรือนำหัวข้อความคิดหลักมาแสดงเป็นข้อ ๆ ให้อ่าน ให้นักเรียนเลือกว่าจะเรียนรู้จากสื่อชนิดไหน ผู้สอนต้องแน่ใจว่ามีทางเลือกให้นักเรียนทุกคนเลือกได้เสมอตามความจำเป็นและที่นักเรียนต้องการ

ในระหว่างที่เรียน สิ่งที่ผู้สอนควรทำ คือ

- ให้สังเกตว่า นักเรียนได้เลือกใช้ หรือไม่เลือกใช้ ทางเลือกที่จัดไว้หรือไม่ อย่างไร
- ทำงานร่วมกับนักเรียนเพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งถึงสิ่งที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้ หรือที่ไม่จำเป็นต้องใช้ สำหรับการที่จะพิชิตเป้าหมายให้สำเร็จ
- แสดงการรับรู้ตามกระบวนการอันควร ให้นักเรียนทราบในขณะที่กำลังทำงาน เชื่อมโยงการรับรู้เข้ากับความก้าวหน้าที่จะเข้าสู่เป้าหมายที่ต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ทบทวน และปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนการวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขนี้ จะช่วยให้ผู้สอนได้พิจารณาถึงการสอนในขั้นต่อไป

เหตุผลที่ต้องทำ คือ การประเมินรูปแบบขั้นต้นนี้ สามารถช่วยให้ผู้สอนวางแผนการสอนบทเรียนที่กำลังจะสอนต่อไป และจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างลึกซึ้งให้กับนักเรียนได้ถูกต้อง

วิธีทำ คือ เมื่อสิ้นสุดการสอนบทเรียนนั้นแล้ว ให้รวบรวมความเห็นของนักเรียนว่าได้อะไรเพิ่มขึ้นบ้าง และอะไรบ้างที่ช่วยสนับสนุนการเรียน และนักเรียนติดขัดตรงไหนบ้าง พิจารณาจาก

ผลงานที่นักเรียนทำพร้อมกับการตอบสนองของตนเองด้วย อย่าลืมนำผลการสังเกตการสอนจาก บทเรียนนั้นมาพิจารณาประกอบด้วย

- วัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น มีประโยชน์ และน่าสนใจ นักเรียนเข้าใจหรือไม่ว่าเป้าหมายและ วัตถุประสงค์นั้นคืออะไร เพื่อที่จะเดินหน้าได้
- บทเรียนที่สร้างขึ้นนั้นคำนึงถึงความแตกต่างด้วยหรือไม่ มีการคำนึงถึงระดับของการ ปฏิบัติ ความเข้าใจพื้นฐาน และทักษะอย่างไรบ้างหรือไม่ มีทางเลือกสำหรับ ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม การแสดงบทบาท และการปฏิบัติกับการแสดงออกที่นักเรียน สามารถเลือกได้หรือไม่
- บทเรียนที่จะสร้างขึ้นต่อไปนั้น จะลดอุปสรรคต่าง ๆ ลงได้หรือไม่ นักเรียนจะยังคงติด อยู่กับความเครียดหรือไม่ ส่วนไหนที่ผู้สอนจะต้องสอนซ้ำ มีความคิดใหม่ ๆ สักสองสาม อย่างหรือไม่ที่ผู้สอนจะเพิ่มเติมเสริมแต่งเข้าไปในเรื่องที่จะสอนต่อไป ผู้สอนจะร่วมมือกับ ผู้สอนคนอื่น ๆ ได้อย่างไร และจะให้นักเรียนร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยลด อุปสรรค และเพิ่มความน่าสนใจและคุณประโยชน์ให้กับเป้าหมายของบทเรียนได้อย่างไร

เมื่อวันเวลาเดือนปีผ่านไป ผู้สอนก็จะรู้จักนักเรียนดีขึ้น และนักเรียนก็จะคุ้นเคยกับ เครื่องมือ และยุทธศาสตร์ที่มีให้ใช้ ทำให้การเรียนตามแบบ UDL มีความเป็นอัตโนมัติมากขึ้น และจะช่วยให้นักเรียนทั้งหมดกลายเป็นผู้เรียนที่เชี่ยวชาญได้ในที่สุด

บทความนี้มาจาก

Series: Reaching and Teaching All Students With UDL

โดย Allison Posey, MEd, CAST, Inc.

ผู้แปล: นายประเสริฐ ต้นสกุล

ที่มา: <https://www.understood.org/en/school-learning/for-educators/universal-design-for-learning/lesson-planning-with-universal-design-for-learning-udl>

ภาพประกอบ: Freepik.com